

Список літератури:

1. Літописець української педагогіки (Педагогічний музей України: віхи становлення та розвитку) / уклад. О. Міхно. Київ, 2009. 36 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715477/> (дата звернення: 29.03.2021).
2. Видавничі серії «Педагогічні републікації» та «Бібліофонд Педагогічного музею». URL: <http://pmu.in.ua/books/> (дата звернення: 29.03.2021).
3. Martin Jay. The Education of John Dewey. A Biography. New York : Columbia University Press. 2002. P. 488.
4. Дюсуше Ж. Методы преподавания в Национальном институте для слепых в Париже. Вестник воспитания, 1899. № 2. С. 187–204.

ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ ПОЧАТКОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ. ДОСВІД ДМШ №9 М. КИЄВА

Степанович Павло Вадимович,

викладач гітари,

завідувач відділу інклюзивної музичної освіти

Дитячої музичної школи 9, м. Києва

e-mail: pavel.primavera@gmail.com

Згідно Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017 р. № 2145 – VIII), Розділ II Структура освіти, Ст.21 мистецька освіта належить до спеціалізованої освіти.

Це освіта мистецького спрямування, яка може здобуватися в рамках формальної, неформальної, інформальної освіти, спрямована на здобуття компетентностей у відповідній сфері професійної діяльності під час навчання у безперервному інтегрованому освітньому процесі на кількох або всіх рівнях освіти та потребує раннього виявлення і розвитку індивідуальних здібностей.

Мистецька освіта передбачає здобуття спеціальних здібностей естетичного досвіду і ціннісних орієнтацій у процесі активної мистецької діяльності, набуття особою комплексу професійних, у тому числі виконавських, компетентностей та спрямована на професійну художньо-творчу самореалізацію особистості і отримання кваліфікацій у різних видах мистецтва. Мистецька освіта включає в себе початкову, профільну, передфахову та вищу мистецьку освіту.

Створення доступного освітнього середовища і доступних освітніх послуг – невід’ємна умова для реалізації прав і свобод людей з інвалідністю. Відповідно до Конвенції ООН «Про права інвалідів» люди з особливими потребами мають право нарівні з іншими брати участь у культурному житті і мати доступ до освіти всіх рівнів.

Якщо подивитись крізь історію навчання та виховання незрячих та слабозорих дітей, то ми побачимо, що музика була невід’ємною частиною.

Наприклад у статті «Методы преподавания в Национальном институте для слепых в Париже» з журналу «Вестник Воспитания» 2, 1899 р. читаємо наступне: «В курс предметов профессионального образования для мальчиков входят: переплетное искусство, набивка и плетение стульев, токарные работы и фортепианный строй; для девочек – переплетное дело, шитье, вязанье и различные мелкие работы для украшений.

Это разнообразие занятий, как показали результаты последних лет, не вредит друг другу; об этом свидетельствуют многочисленные аттестаты, степени бакалавра, награды на генеральных конкурсах лицеев и колледжей, четыре первые награды, полученные в Национальной консерватории слепыми. Наконец, более трехсот слепых, окончивших Институт, являлись и поныне являются настройщиками или мастерами по фортепианному

делу. Что касается органистов, выпущенных институтом, то их много при церквах Парижа и департаментов не говоря уже о многочисленных монастырях, где органами обычно заведуют слепые».

У багатьох історичних джерелах, які описують навчання та виховання незрячих, зазначено про гострий слух та хорошу пам'ять таких учнів, а також про досягнення у музиці.

У 2017 р. Дитяча музична школа № 9 м. Києва поставила собі завдання та пройшла повний шлях від ідеї до перших учнів на інклюзії. А у 2019 р. створила офіційне відділення інклюзивної музичної освіти для учнів з порушеннями зору.

Пошук оптимальних рішень для забезпечення повноцінної доступності до початкової музичної освіти учнів з порушеннями зору привів адміністрацію школи до висновку, що крім комунікації з профільними установами (для розповсюдження інформації про школу, пошук учнів і тд) потрібна підготовка педагогів школи. Тобто першочерговим завданням і стратегічною метою є формування інклюзивної компетентності у викладачів ДМШ.

Викладач, який працюватиме з незрячою, слабозорою дитиною на інклюзії повинен знати наступне: психофізіологічні особливості дитини з порушеннями зору; способи письмової, усної комунікації; методику викладання теоретичних та практичних дисциплін музичного спрямування.

Вивчення досвіду українських дитячих музичних шкіл наштовхнуло на невтішний висновок, оскільки на момент 2017 року тільки одна школа у Харкові мала інклюзивне відділення (ДМШ № 13, м. Харків). А ще 2 школи були закриті у період між 2000 та 2010 роками.

Разом з адміністрацією ми визначили, що викладачі, на початковому етапі, мають засвоїти: загальний Брайль (оскільки частина матеріалу музичного, теоретичного це звичайний текст); нотну систему шрифтом Брайля; методику викладання музичних (практичних та теоретичних) дисциплін; аудіодискрипцію; основи орієнтування у просторі; основи загальної психології (конкретний розділ, що стосується вільного та комфортного спілкування з учнями з порушеннями зору).

Для цього ми звернулись до наступних організацій: Львівського обласного осередку всеукраїнської громадської організації «Українська спілка інвалідів – УСІ»; Дитячої музичної школи № 13 м. Харкова (а саме до викладача з сольфеджіо Підгорної Олени Вікторівни); Педагогічного музею України; Відвідували курси підвищення кваліфікації організовані Київським методичним центром (В рамках цих курсів прослухали лекції з загальної та спеціальної психології).

Вже у березні 2017 р. розпочались перші лекції спрямовані на підготовку викладачів нашої школи до роботи з незрячими та слабозорими учнями.

Першим кроком було вивчення загального рельєфно-крапкового шрифту (шрифт Брайля), оскільки назви творів, теоретичні поняття, біографії композиторів і тд. Як і у звичайних учнів занотовується текстом.

Наступний крок – вивчення нотної системи рельєфно-крапковим шрифтом та методики викладання нотації шрифтом Брайля. Викладачі школи опанували написання та читання всіх видів нотації рельєфно-крапковим шрифтом. Такі як: позначення правої та лівої рук, ключі, ключові знаки та правила їх написання, правила написання музичного розміру, ноти всіх тривалостей, октавні знаки; знаки позначення інтервалів, правила їх запису; правила написання акордів, та багатоголосся; позначення аплікатури, динаміки, зміни темпу.

Таке навчання стало можливим як завдяки співпраці з іншими організаціями (такими як, Дитяча музична школа 13, м. Харків, Педагогічний музей України), так і завдяки методичним заходам проведеним викладачами нашої школи, наприклад: у жовтні 2018 р. – семінар-практикум викладачів П. Степановича та Є.Яковенка «Основи нотної системи Брайля»; у листопаді 2018 р. – доповідь викладача Є.Яковенка «Особливості підготовки репертуару для учнів з порушеннями зору»; 28.01.2019 р. – учень відділення інклюзивної музичної освіти ДМШ 9, Панченко Іван (викладач П.Степанович), виступав на міжнародній

конференції «Інклюзія для всіх»; 14.05.2019 р. – викладач П.Степанович брав участь у I-му міжнародному тифлофорумі в якості доповідача; 18.11.2019 р. – відкритий урок викладача ДМШ 9, Яковенка Є.Ю. на тему «Особливості навчання учнів з порушеннями зору», який був повторно проведений 24.01.2020 р. через великий успіх, вже на міському рівні.

Також розвитку професійної компетентності викладачів відділення інклюзивної музичної освіти сприяє участь учнів відділення у різноманітних заходах, концертах, фестивалях, майстер-класах разом із світовими зірками класичної музики: учень Панченко Іван брав участь у майстер-класі британського гітариста Ахмеда Дікінсона; учні відділення відвідували концерт іспанської скрипальки Летісії Морено; відвідали концерт британського джазового вокаліста Клівленда Воткіса; відвідали майстер-клас італійського скрипаля Федеріко Гульєльмо; участь в міжнародному проєкті Гете інституту в Україні «Online networking: Inclusion». Все це спонукає учнів до навчання, через спілкування, сприяє їхній соціалізації, розширює їхній світогляд.

Один з учнів відділення постійно бере участь в роботі професійного ансамблю гітаристів «Sonido», та спільних проєктах ансамблю «Sonido» та професійного вокального ансамблю «Консонанс» з яким провели близько десяти концертів в різних містах України.

Останнім кроком стало вивчення аудіодискрипції. Аудіодискрипція – лаконічний, але детальний опис предметів, процесів і явищ, який відкриває людям з порушеннями зору доступ до безперешкодного сприйняття візуального контенту. Вона потрібна для знайомства з приміщенням школи, кабінетом, музичним інструментом та тактильним матеріалом.

Список використаних джерел:

1. Дюсуше Ж. (1899). Методи преподавания в Национальном институте для слепых в Париже. Вестник воспитания, (2), С. 187-204.

РОБОТА З БАТЬКАМИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ПІД ЧАС КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ

*Ткаченко Марина Юрїївна,
клінічний психолог, коуч
E-mail: ematerina97@gmail.com*

Успіх педагогічної діяльності в інклюзивному просторі напряму залежить від взаємодії спеціалістів з родинami, які виховують дітей з особливими освітніми потребами. Актуальність даного питання загострилась в умовах карантину та переходу у онлайн-формат навчання, під час якого члени родини або опікуни мають супроводжувати учня. Таким чином психолог має проводити не тільки розвивальну та корекційну роботу з дитиною, а і консультативну діяльність для всієї родини.

Психологічне консультування батьків, які виховують дитину з особливостями психофізичного розвитку, як і корекційно-розвивальна робота з самою дитиною, є частиною таких глобальних феноменів як соціальна та освітня інклюзія. Інклюзія є процесом включення індивіда в соціум за для його подальшого комфортного самостійного існування у ньому. Завдяки комплексному підходу у роботі з сім'ями, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, тобто робота і з дитиною, і з батьками, це включення буде максимально можливим, ефективним і сприятливим [2; 3].

Науковими дослідженнями з питань інклюзії родин, що виховують дітей з особливими освітніми потребами та проблемною поведінкою займалися такі вчені, як Клопота Є.А., Іванова Б. І., Островська К. О., Вишневський В. А., Майромьян Р. Ф., Химко М. Б., Анедрейко Б. В. Проаналізувавши сучасні публікації досліджень можна визначити необхідність формування короткотермінової терапії для сімей в умовах інклюзії. Оскільки виховна